

СЧЕТНО-ВЫЧИСЛИТЕЛЬНЫХ МАШИН В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ

В статье рассматривается вопрос создания модели формирования базовых профессиональных компетенций будущего квалифицированного рабочего. Предложена модель формирования профессиональной компетентности у учеников профессионально-технических учебных заведений.

V.O. Umanetz

MODEL FORMING BASIC PROFESSIONAL COMPETENCIES FUTURE SKILLED WORKERS WITH REPAIRS AND MAINTENANCE TABULATING COMPUTERS IN PROFESSIONAL TRAINING

The question of creation of model of forming of base professional jurisdictions of future skilled worker is examined in the article. The model of forming of professional competence is offered for the students of profesino-tekhnichnikh educational establishments.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2010

УДК 159

*С.В. Рибин,
г.Харьков, Украина*

СПІВПРАЦЯ ХАРКОВА І ЧЕРКАС У РОЗВИТКУ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

Постановка проблеми. Для історичної пам'яті вищого навчального закладу важливо зберегти будь-які відомості про його виникнення і розвиток, про людей, що зробили вагомий внесок в його становлення. Час швидко спливає, приходять нові покоління викладачів і студентів, а архівні дані, частіш за все канцелярські папери, що зберігаються в архівах, не можуть повною мірою відобразити подробиці виникнення та функціонування нового напрямку чи спеціальності, вплив на ці події окремих особистостей. Виникає необхідність збереження в пам'яті сучасників епізодів, пов'язаних, зокрема, з розвитком дизайнерської освіти в Україні і людей, причетних до неї.

Аналіз останніх публікацій, присвячених становленню дизайнерської освіти в Черкасах часів становлення незалежності України, фактично зовсім мало, що змушує автора спиратися на власні спогади про ці події й на

документальні матеріали, які є в його розпорядженні. Розрізнені відомості про становлення дизайнерської освіти в Черкаському вищому навчальному закладі сконцентровані, головним чином в канцеляріях навчальних закладів Черкас і Харкова, тому автор вважає доречним увести їх у науковий обіг.

Зв'язок з актуальними науковими і практичними завданнями полягає у виконанні плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії дизайну і мистецтв, готується до публікації на науковій конференції і сприяє вдосконаленню навчального процесу майбутніх художників і дизайнерів харківського та черкаського вищих навчальних закладів.

Мета статті – нагадати науковій і освітянській громадськості України про історію створення спеціальності «Дизайн» в Черкаському державному технологічному університеті; проаналізувати навчальні, науково-методичні і творчі зв'язки фахівців Харківської державної академії дизайну і мистецтв з черкаськими колегами, сформулювати деякі висновки щодо дизайнерської освіти України на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці 90-х років минулого століття в Україні відбувся освітянсько-дизайнерський бум, коли виникли нові навчальні заклади, а низка вузів відкривала кафедри і факультети з підготовки дизайнерів. Певною мірою спровокувала цей бум Постанова Кабінету Міністрів України [2], яка мала значущу назву: «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер».

Посилаючись на Постанову, керівництво деяких навчальних закладів України розпочало активні дії щодо відкриття спеціальності «Дизайн». При цьому вони не бентежилися, що дизайн відносився до напрямку «Мистецтво», і для якісної підготовки подібного роду фахівців потрібне специфічне матеріально-технічне забезпечення, специфічні професорсько-викладацькі кадри, специфічне навчально-методичне забезпечення, не кажучи вже про культурно-мистецьке середовище з певними традиціями і досвідом.

Постанова мала метою покращити рівень дизайнерської справи в Україні, в тому числі в дизайнерській освіті, а привела до неконтрольованого зросту мережі навчальних закладів і факультетів з підготовки дизайнерів. Сьогодні кількість навчальних закладів і факультетів, що здійснюють їх підготовку, наближається до сотні, але стверджувати, що усі вони відповідають своєму призначенню та якісним показникам, проблематично.

Користуючись надзвичайною популярністю на той час спеціальності «Дизайн» задля покращення показників прийому, ректори багатьох класичних, технічних, педагогічних вищих навчальних закладів терміново оголоси-

ли прийом студентів на достатньо невідому для їх навчальних закладів спеціальність.

Автор, в силу посадових обов'язків, має інформацію про відкриття дизайнерських спеціалізацій в різних навчальних закладах України.

Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь, Ялта, Херсон, Луганськ, Донецьк, Київ, Одеса, Черкаси, Львів, Кіровоград – це неповний перелік міст, де в ті роки на «порожньому» місці виникли навчальні заклади або факультети (різних форм власності), які розпочали підготовку дизайнерських кадрів. При цьому в кожному місті, в кожному навчальному закладі шляхи відкриття нової на той час спеціальності відбувалися по-різному. В педагогічних, наприклад, закладах відбулось перепрофілювання викладачів образотворчого мистецтва на підготовку «дизайнерів», в технологічних – замість технологів стали випускати «дизайнерів», в архітектурних – розпочали підготовку «дизайнерів середовища» і «ландшафтних дизайнерів», навіть кафедра лінгвістики (!?) Дніпропетровського національного університету приєдналася до підготовки «дизайнерів».

Навіть не варто згадувати про відкриття низки факультетів, «коледжів» перукарського мистецтва і візажу, «академій» краси тощо, які розпочали масову підготовку «дизайнерів» – перукарів і візажистів, а на черзі – і дизайнерів нігтів. Але є і позитивні приклади, коли відкриття нової спеціальності відбувалося поступово, грамотно і відповідально. Стаття є спробою проаналізувати хід подій щодо створення й розвитку спеціальності «Дизайн» в Черкаському державному технологічному університеті.

1997 року в Харківський художньо-промисловий інститут (нині Харківська державна академія дизайну і мистецтв завітав завідувач кафедри інженерної графіки тоді ще Черкаського інженерно-технологічного інституту (ЧІТІ) Титарчук Анатолій Олександрович з проханням надати методичну допомогу і сприяти у відкритті на механіко-технологічному факультеті спеціальності «Дизайн». Аргументація його була переконливою: Черкаси – потужне індустріальне місто з розвинутою технологічною базою шовково-ткацького виробництва, крупний культурно-мистецький центр з певними традиціями, а відсутність дизайнерської освіти шкодить подальшому розвитку регіону. Окрім того, А.О. Титарчук підкреслив, що в Черкасах вистачає науково-педагогічних та творчих кадрів, у тому числі і випускників Харківського художньо-промислового інституту, спроможних викладати фахові дисципліни на новоутвореній спеціальності на базі ЧІТІ. Він зазначив, що ректорат інституту і деканат механіко-технологічного факультету дуже зацікавлені у відкритті нової спеціальності і звертаються до керівництва Харківського художньо-промислового інституту по допомогу і сприяння.

Харківський художньо-промисловий інститут на той час уявляв собою єдиний в Україні вищий навчальний заклад, який, розпочинаючи з 1962 року, здійснював підготовку дизайнерських кадрів і був визнаний Міністерством освіти і науки України провідним навчальним закладом з дизайнерської освіти в державі. Тому й не дивно, що саме до керівництва Харківського художньо-промислового інституту зверталися деякі навчальні заклади, що планували відкриття дизайнерської спеціальності, у тому числі і черкаський.

Приїзд представника Черкаського інженерно-технологічного інституту став першим кроком у створенні нової спеціальності, але до практичних кроків того року справа не дійшла, тому що на той час Міністерство освіти і науки України відмовило навчальному закладу в наданні ліцензії на підготовку дизайнерів. Але завдяки ентузіазму і наполегливості проректора з навчальної роботи ЧІТІ П.А.Донченка, декана факультету О.М.Пилипенка та їх колег, було вирішено все ж таки розпочати підготовку фахівців нової спеціальності, незважаючи на відсутність ліцензії.

Формою співпраці з підготовки дизайнерів у ЧІТІ став новоутворений спільний з Харківським художньо-промисловим інститутом факультет. Регламентувалась його діяльність «Угодою про створення спільного загально-технічного факультету» від 17-23 червня 1999 року, а в новій редакції – «Угодою № 4 від 23.06.1999 р.» – затвердженій ректорами: від Харківського художньо-промислового інституту – В.Я.Даниленком, від Черкаського інженерно технологічного інституту – Ю.Г.Легою,

Угодою було передбачено, що інститути створюють спільний загально технічний факультет на правах філії Харківського художньо-промислового інституту для підготовки студентів-дизайнерів контрактної форми навчання за навчальними планами ХХІІІ на площах Черкаського інженерно-технологічного інституту. Передбачалося, що навчання на базі ЧІТІ проводиться протягом I-IV семестрів, а потім студенти повинні були навчатися на стаціонарі ХХІІІ.

Влітку 1999 року в Черкаському інженерно-технологічному інституті відбувся перший набір студентів-дизайнерів, на вступні іспити до якого були запрошені декан факультету «Дизайн» ХХІІІ В.І.Єльков і автор цієї статті. Предметну комісію від ЧІТІ склали доценти А.О.Титарчук, Ю.Б.Борисов, В.А.Афонін.

Труднощі перших іспитів зі спеціальних дисциплін (рисунок, живопис, композиція) полягали в тому, що контингент вступників не мав відповідної художньої підготовки, до чого звикли викладачі ХХІІІ. Тому й вступні іспити відбувалися за спрощеною схемою: нескладні натюрморти, елементарні завдання з композиції і таке інше.

Взагалі тут існує проблема. Комуś здається, що для дизайнерів не обов'язкова фундаментальна художня підготовка, багато хто наполягає, аби не порушувались «права людини», допускати до вступних іспитів усіх бажуючих, тим більш, за контрактом, мовляв, викладачі потім навчать, а студенти самі «доженуть». Але недостатня попередня підготовка абітурієнта призводить у подальшому до проблем в навчанні майбутніх дизайнерів: виникає великий розрив між вимогами викладачів та можливостями студента, а в кінцевому результаті суттєво знижується якість фахової підготовки в цілому.

Прихильникам «прав людини» можна навести й такий аргумент: формально будь-яка людина може взяти участь у спортивних змаганнях, але якщо вона не подолає відповідний спортивний норматив, ніхто й розмовляти не буде про її участь в змаганнях. Так і в художньо-дизайнерській освіті: якщо абітурієнт не має відповідної попередньої підготовки, не має хисту та здібностей, він не спроможний опанувати вельми специфічним фахом, яким є дизайнерська діяльність.

Але, як би там не було, а історична подія в житті Черкаського інженерно-технологічного інституту відбулася – 26 перших студентів-дизайнерів було зараховано до навчального закладу, і хоча формально вони вважалися студентами Харківського художньо-промислового інституту, перші свої кроки в опануванні професією вони одержували в стінах черкаського навчального закладу. Наказ про зарахування студентів підписав щойно вступивши на посаду ректора ХХІІ Віктор Якович Даниленко.

Не можна не згадати самовіддану працю перших керівників і викладачів дизайнерської спеціальності в ЧІТІ – фактично з «нуля», не маючи певного досвіду, відповідного навчально-методичного забезпечення, кадрового складу, матеріальної бази і таке інше – вони героїчно долали природні труднощі, «розкрутили» навчальний процес і підготували своїх перших вихованців для навчання в ХХІІІ.

Звертаючись пам'яттю до тих часів, в першу чергу варто відзначити принципову позицію на той час нового ректора Черкаського інженерно-технологічного інституту Юрія Григоровича Леги – курс на всіляку допомогу новій спеціальності, моральну й матеріальну підтримку новоутвореному структурному підрозділу.

Перший завідувач кафедри дизайну Титарчук А.О. зібрав навколо себе однодумців, які розпочали перші кроки у втіленні навчального процесу нової спеціальності.

Кандидат мистецтвознавства, випускник Львівського інституту декоративно-прикладного мистецтва Ю.Б.Борисов обладнав виділену для дизайнерів навчальну майстерню власними гіпсовими зліпками, натюрмор-

тами, викладачі В.А.Афонін, С.А.Шилімов проводили перші заняття у власних творчих майстернях, багато часу віддавали первинному етапу організації навчального процесу, створенню наочних посібників тощо. Той же пан А.О.Титарчук робив усе, щоб нова спеціалізація була забезпечена необхідною навчально-методичною документацією, обладнана сучасним комп'ютерним устаткуванням; тоді ще викладачка Яковець І.О. готувала необхідні дидактичні матеріали і провадила перші заняття з методики дизайну та ергономіки, молода випускниця ХХІІ Н.В.Сергєєва очолила промдизайнерську гілку кафедри. Тобто, перша плеяда черкаських викладачів дизайнерського напрямку робила все можливе для повноцінного та якісного навчання студентів.

А нам, харків'янам, дуже приємно було побачити на першій виставці дипломних і курсових робіт, яка була проведена в рамках Всеукраїнського форуму «Дизайн-освіта-2001» в Харкові, щойно створені курсові роботи та навчальні вправи (дипломних робіт ще не було!) черкаських студентів-дизайнерів, які презентували на виставці Ю.Б.Борисов, В.А.Афонін, Н.В.Сергєєва, С.А.Шилімов.

За хронологією період з 1997 по 2001 роки можна означити як перший, тобто підготовчий та початковий етап створення й існування спеціальності. Він характерний діями «переговорного» та організаційного процесу. Перші навчальні заняття відбувались з певною «відірваністю» навчальної бази в Черкасах з «головним офісом» у Харкові, що, безумовно, створювало неабиякі складнощі у навчальному процесі. Але попри все, студенти, які закінчили 2-й курс в черкаському навчальному закладі, вже восени 2001 року стали навчатися на 3-му курсі у Харкові і продемонстрували достатній рівень фахової підготовки.

Незважаючи на те, що студенти з Черкас навчалися за навчальним планом і програмами ХХІІ, певні труднощі з адаптацією безпосередньо в харківському закладі все ж існували, тому що черкаські студенти психологічно були налаштовані здобувати повну освіту у себе на батьківщині. Тому цілком природно, що керівництво черкаського навчального закладу, а він 2001 року змінив статус і став Черкаським державним технологічним університетом (ЧДТУ), робило наполегливі кроки щодо отримання ліцензії на право підготовки дизайнерів...

15 вересня 2002 року ректорат вже Харківської державної академії дизайну і мистецтв (зміна статусу відбулася в серпні 2001 року) одержав лист такого змісту: «У зв'язку з ліцензуванням Черкаським державним технологічним університетом спеціальності «Дизайн», прошу припинити дію Угоди № 4 «Про створення спільного загально технічного факультету» від 23.06.1999 р. з 1 вересня 2002 року. Ректор ЧДТУ – Ю.Г.Лега.»

З цього листа розпочався новий етап у формуванні дизайнерської спеціальності в Черкасах. Кафедру дизайну тоді очолив Заслужений художник України Юрій Петрович Іщенко, і відповідальність за якість підготовки фахівців вже повністю лягла на плечі черкаського навчального закладу. Але варто підкреслити, що двосторонні дружні і партнерські зв'язки між двома навчальними закладами не припинилися, і це, безумовно, мало позитивні наслідки.

Черкаські викладачі уважно ставилися до методичних порад харків'ян, брали активну участь в наукових та науково-методичних конференціях, які проходили на базі Харківської державної академії дизайну і мистецтв, постійно експонували свої наробітки на виставках-конкурсах дипломних і курсових робіт у рамках форумів «Дизайн-освіта».

Цей, відносно короткий період існування спеціальності, умовно можна назвати другим, коли вже остаточно сформувалась структура кафедри, визначилося кадрове ядро викладацького складу: Ю.Г.Іщенко – викладав академічний живопис і рисунок, В.А.Афонін – очолив напрям графічного дизайну, С.А.Шилімов – інтер'єру і обладнання, Н.В.Сергєєва – промислового дизайну, О.М.Лагода – художнього моделювання одягу, Л.Г.Шилімова-Ганзенко – скульптуру і рисунок, І.О.Яковець – методику дизайну, ергономіку тощо. Звичайно, що не усі викладачі тут перелічені, але кістяк спеціальності, все ж таки, склали саме ці особи.

Для кафедри період цей був непростий, особливо з точки зору якісного рівня професорсько-викладацького складу: об'єктивно не вистачало викладачів вищого рівня кваліфікації – професорів та доцентів, молодій кафедрі треба було підвищувати якісний склад викладачів, існувала також нагальна проблема покращення нормативної бази та стану навчально-методичного забезпечення навчального процесу.

Новий етап в становленні й розвитку спеціальності «Дизайн» в Черкасах, відбувся 2003 року, коли кафедру очолила Наталія Григорівна Романенко – доктор технічних наук, професор. По-перше, вона відразу підвисила рейтинг кадрового складу кафедри у відповідності до ліцензійних вимог спеціальності – кафедру очолила доктор наук, професор, а по-друге, з її приходом розпочалася цілеспрямована планомірна навчально-методична та кадрова робота, яка суттєво змінила обличчя кафедри.

Завдяки наполегливості Н.Г.Романенко і за підтримки ректора університету Ю.Г.Леги, кафедра отримала нову окремо розташовану будівлю – навчальні аудиторії та майстерні «вибралися» з напівпідвальних приміщень, де провадилися перші заняття дизайнерів. Студенти стали навчатися у добре обладнаних «власних» аудиторіях і майстернях, а викладачам були створені пристойні умови праці.

На сьогодні кафедра має три спеціалізовані майстерні – швейну, офортну і гіпсомодельну; оснащена сучасним комп'ютерним обладнанням, що, безумовно, можна розцінювати, як велику подію у якості підготовки дизайнерських кадрів черкаського регіону.

А, головне, що було зроблено новою завідувачкою кафедри – це наполеглива робота з підвищення якості професорсько-викладацького складу кафедри. Молодим талановитим викладачам кафедри було поставлено задачу у найкоротші терміни підготувати й захистити кандидатські дисертації, і що варто відзначити, за фахом.

Перша кандидатська дисертація в Україні (!) за новою науковою спеціальністю 17.00.07. «Дизайн» була захищена у спеціалізованій раді Харківської державної академії дизайну і мистецтв Яковець Інною Олександрівною (науковий керівник – Н.Г.Романенко) 2007 року. Тоді ж захистила кандидатську дисертацію і випускниця Львівської Національної академії мистецтв – Лагода Оксана Миколаївна. А незабаром, 2008 року дисертацію захистила і випускниця харківської школи Сергеева Наталія Вікторівна. Того ж року відомий український дизайнер-графік Афонін Віктор Андрійович одержав почесне звання Заслуженого художника України, і, відповідно, вчене звання доцента. Вражаючі результати за відносно короткий термін!

Варто відзначити, що суттєво підвищився і рівень підготовки випускників. Згадаємо, що розпочиналося все з так званої філії Харківського художньо-промислового інституту, а завершилося, з приходом Н.Г.Романенко, випускниками освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста – магістра безпосередньо Черкаського державного технологічного університету.

Але ж на той час певні складності організаційного плану з'явилися у кафедри також і у зв'язку з реформуванням вищої освіти в Україні. Мається на увазі приєднання України до Болонського процесу, а також Наказ Міністра освіти і науки України про кредитно-модульну систему організації навчального процесу. Як вже спостерігалось неодноразово, особливості мистецької освіти в наказах Міністерства не враховуються, і якщо загально-технічні факультети університету брали участь в експерименті з впровадження кредитно-модульної системи, то жодний навчальний заклад мистецької галузі, до якої належить «Дизайн», в ньому не були задіяні. Звичайно, що впроваджувати у життя ці положення кафедрі дизайну було дуже важко. Але, попри все, навчальний процес в черкаському навчальному закладі відбувається стабільно і у відповідності до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Колись, на початку 2000-них років, відомий український дизайнер О.В.Бойчук у своїй статті «О бедном дизайне замолвите слово...», з тривогою прогнозував, що новоутворені навчальні заклади дизайнерського напрямку не будуть в змозі вести підготовку дизайнерів промислового спрямування з-за його складності, але черкаський навчальний заклад, один з не багатьох в Україні, гідно відстоює лінію підготовки саме промислових дизайнерів. Свідомством тому – заохочувальні дипломи і відзнаки, які одержують випускники черкаського навчального закладу з промислового дизайну на форумах «Дизайн-освіта» у Харкові.

Позитивом, на думку автора є і те, що керівництво кафедри в особі Н.Г.Романенко, постійно запрошує представників Харківської державної академії дизайну і мистецтв до участі у навчальному процесі, інших навчально-виховних та науково-методичних заходах. Провідні викладачі з Харкова неодноразово залучалися до консультаційної роботи, керівництва курсовими і дипломними роботами студентів ЧДТУ, брали участь у якості голів державних кваліфікаційних та екзаменаційних комісій тощо.

Конкретний і вагомий внесок в розбудову дизайнерської освіти у Черкасах зробили харківські фахівці, такі, як ректор професор В.Я.Даниленко, декани факультетів доценти В.І.Єльков і В.В.Бондаренко, професори О.В.Бойчук, В.І.Лесняк, доценти В.В.Гапієнко, І.В.Бондаренко, Н.Ф.Сбітнєва, О.В.Хоменко та інші.

На сьогодні, а автор достатньо обізнаний про стан дизайнерської освіти в м. Черкаси, кафедра дизайну Черкаського державного технологічного університету є найбільш потужною і фаховою серед усіх дизайнерських навчальних осередків міста. Про це свідчать результати захисту дипломних робіт, які влаштовуються в престижних культурно-мистецьких установах міста (в Черкаському художньому музеї, наприклад) із запрошенням місцевих засобів масової інформації.

Показово, що і експерти Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України, і голови державних екзаменаційних комісій останніх років відзначають достатній рівень підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалаврів, спеціалістів, магістрів Черкаського державного технологічного університету.

Досвідчений доктор наук Н.Г.Романенко разом з молодими черкаськими кандидатами наук бере активну участь у науковому житті дизайнерів-освітян України, регулярно публікується у наукових виданнях, а зараз вже організує і власну Всеукраїнську науково-практичну конференцію...

Черкаські колеги завжди з повагою сприймали методичні й професійні поради харків'ян, але, після певного періоду становлення кафедри і спеціальності, вони вже вирости з віку молодших партнерів, тому що нагро-

мадили власний досвід підготовки фахівців. Після реалізації повного циклу підготовки – від набору до випуску бакалаврів, спеціалістів, магістрів – прийшов час уточнення та удосконалення програмного матеріалу, методів і засобів навчання, використання власного нагромадженого досвіду, тобто, прийшов час виникнення високого і шляхетного поняття – «школа».

Є тверда впевненість, що черкаський регіон незабаром заявить про себе, як потужний дизайнерський центр з власним обличчям і власними оригінальними дизайнерськими розробками. Запорукою цього – молоді кадри, яких випускає в світ кафедра дизайну Черкаського державного технологічного університету і той науково-педагогічний потенціал, який створився сьогодні зусиллями ентузіастів регіонального дизайну на цій славній кафедрі.

Висновки. Наприкінці 90-х років минулого століття в Україні відбувся освітньо-дизайнерський бум, коли виникли нові навчальні заклади, а низка вищих навчальних закладів відкрила у себе кафедри й факультети з підготовки дизайнерів.

Були дуже показові у позитивному сенсі приклади, коли відкриття нової спеціальності відбувалося поступово, грамотно й відповідально, як це сталося в Черкаському державному технологічному університеті. Здійснилося це, в першу чергу, завдяки грамотним діям керівництва закладу, співробітництвом з досвідченими харківськими колегами.

За хронологією період з 1997 по 2001 роки можна означити як перший, тобто підготовчий та початковий етап створення й існування спеціальності в Черкаському державному технологічному університеті. Він був характерний діями «переговорного» та організаційного процесу; підготовка фахівців відбувалася лише на I-II курсах.

Другий етап у формуванні дизайнерської спеціальності в Черкасах відбувся з 1 вересня 2002 року, коли університет одержав ліцензію на підготовку бакалаврів – спеціалістів, і відповідальність за якість підготовки фахівців вже повністю лягла на плечі черкаського навчального закладу.

Третій етап в становленні й розвитку спеціальності «Дизайн» в Черкасах, відбувся з 2003 року, коли кафедру очолила Наталія Григорівна Романенко; з її приходом розпочалася цілеспрямована планомірна навчально-методична та кадрова робота; етап характерний наполегливими діями з підвищення якості професорсько-викладацького складу кафедри; захищено низку дисертацій за фахом.

Зараз для кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету прийшов час уточнення та удосконалення програмного матеріалу, методів і засобів навчання, аналізу власного нагромадженого

досвіду, тобто, прийшов час виникнення високого і шляхетного поняття – «школа».

Молоді кадри, яких випускає в світ кафедра дизайну Черкаського державного технологічного університету і той науково-педагогічний потенціал, який створився сьогодні зусиллями ентузіастів регіонального дизайну на кафедрі, дозволяє з оптимізмом очікувати незабаром народження черкаської школи дизайну.

Завершуючи статтю, автор підкреслює, що той досвід відкриття нової спеціальності, який здійснили черкаські освітяни, стався завдяки виваженим та послідовним діям двох навчальних закладів – Харкова і Черкас; він демонструє переваги співробітництва споріднених шкіл задля розвитку регіональних дизайнерських осередків та мусить стати прикладом для інших.

Список літератури: 1. *Бойчук О.В.* О бедном дизайне замолвите слово... (Матеріали Всеукраїнської наук.-методичної конференції 24 – 28 березня 2003 р, Харків, 2003 р., стор. 110-116). 2. Постанова Кабінету Міністрів України № 37 від 20 січня 1997 р. «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промислому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер».

С.В. Рибін

СПІВПРАЦЯ ХАРКОВА І ЧЕРКАС У РОЗВИТКУ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

В статті розглядаються і аналізуються історичні події, що пов'язані із навчально-методичними та творчими зв'язками між навчальними закладами Харкова (Харківською державною академією дизайну і мистецтв) і Черкас (Черкаським державним технологічним університетом).

С.В. Рыбин

СОТРУДНИЧЕСТВО ХАРЬКОВА И ЧЕРКАСС В РАЗВИТИИ ДИЗАЙН-ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматриваются и анализируются события, связанные с учебно-методическими и творческими связями между учебными заведениями Харькова (Харьковской государственной академией дизайна и искусств) и Черкасс (Черкасским государственным технологическим университетом).

S.V. Rybin

COOPERATION OF KHARKOV AND CHERKASS IN DEVELOPMENT OF DESIGN-EDUCATION

The events related to creative, educational and methodical relations between higher educational institutions of Kharkiv (Kharkiv state academy of design and arts) and Cherkasy (Cherkasy state technological university) are investigated and analyzed in the article.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2010

УДК 159

*О.В. Квасник, Ю.Ю. Ільїна,
м., Харків, Україна*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ЦІННОСТЕЙ ТА УЯВЛЕНЬ ПРО МАЙБУТНЄ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Модернізація та швидка технократизація, інформатизація та стрімкий процес розвитку на сьогодні суспільства примушує весь час вдосконалювати себе, свої знання, щоб залишатися затребуваним. Однак, все менше уваги приділяється ціннісним орієнтирам, зокрема на етапі їхнього безпосереднього формування – у шкільному віці.

Проблема дослідження ціннісних орієнтацій в старших класах у суб'єктів навчання лишається актуальною, тому що, по-перше, немає єдиного підходу до трактування поняття ціннісних орієнтацій; по-друге, кардинальні зміни в політичних, економічних, духовних сферах нашого суспільства спричиняють радикальні зміни в ціннісних орієнтаціях і вчинках людей. Особливо яскраво це виражено у дітей старшого шкільного віку. На особливу увагу заслуговує сьогодні вивчення змін, що відбуваються у свідомості сучасної молоді. Неминуча в умові руйнування сформованих устоїв переоцінка цінностей, їхня криза найбільше проявляється у свідомості цієї соціальної групи.

Актуальність вивчення ціннісних орієнтацій молоді обумовлена появою цілого ряду робіт, присвячених різним аспектам цієї проблеми. У соціально-психологічних і психолого-педагогічних дослідженнях вивчається структура й динаміка ціннісних орієнтацій особистості в юнацькому віці, роль ціннісних орієнтацій у механізмі соціальної регуляції поведінки, взаємозв'язки ціннісних орієнтацій з індивідуально-типовими й характерологічними особливостями особистості, із професійною спрямованістю й так далі.

Проблемою дослідження цінностей займалися Р.С.Немов, Є. С. Волков,